

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi maaseudun kehittämistä maaseudun kehittämiseen tarkoitettusta Euroopan maatalousrahastosta (maaseudun kehittämisasetus)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti ohessa lähetetään eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 14 päivänä heinäkuuta 2004 hyväksymä ehdotus neuvoston asetuk-

seksi maaseudun kehittämistä maaseudun kehittämiseen tarkoitettusta Euroopan maatalousrahastosta sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 14 päivänä lokakuuta 2004

Maa- ja metsätalousministeri *Juha Korkeaoja*

Vanhempi hallitussihteeri Kari Valonen

EHDOTUS NEUVOSTON ASETUKSEKSI MAASEUDUN KEHITTÄMISTUISTA MAASEUDUN KEHITTÄMISEEN TARKOITETUSTA EUROOPAN MAATALOUSRAHASTOSTA

KOM(2004) 490 lopull.

EU/2004/1311

1. Tiivistelmä

Euroopan yhteisöjen komissio hyväksyi 14.7.2004 perustamissopimuksen 37 artiklan perusteella ehdotuksen neuvoston asetukseksi maaseudun kehittämistusta maaseudun kehittämiseen tarkoitettusta Euroopan maatalousrahastosta. Komission ehdotus neuvoston asetukseksi määrittelee yleiset säännöt, jotka koskevat yhteisön maaseudun kehittämisen tukea, joka rahoitetaan maaseudun kehittämiseen tarkoitettusta Euroopan maatalousrahastosta (myöh. maaseudun kehittämisrahasto).

Komissio esittää osana rahoituskehyspakettia sitä, että lähes kaikki maaseudun kehittämiseen kohdistuva rahoitus koottaisiin yhteen lähteeseen, uuteen perustettavaan maaseudun kehittämisrahastoon. Tällä hetkellä rahoitusta maaseudun kehittämistoimiin tulee useasta eri lähteestä, erityisesti budjetin maatalouspääluokan alaotsakkeesta 1b, rakennerahastoista tavoite 1 -ohjelmien kautta sekä LEADER-yhteisöaloitteen kautta.

Komissio esittää, että maaseudun kehittämistoimenpiteet jaoteltaisiin kolmeen linjaan, jotka olisivat

- 1) maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn kehittäminen
- 2) ympäristön ja maaseudun parantaminen maankäyttötapojen ja -muotojen avulla
- 3) maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämän laatu

Lisäksi LEADER -tyyppisiä toimenpiteitä voisi suorittaa kaikkien linjojen osana.

Ensimmäiseen linjaan kuuluisivat mm. nuorten viljelijöiden tuet, varhaiseläkejärjestelmä, koulutus- ja neuvontapalvelujen järjestäminen maatalous- ja metsätaloustuotta-

jille, investointituet, tuet elintarvikkeiden laatu- ja menekinedistämiseen sekä metsänparannustoimenpiteet. Toiseen linjaan kuuluisivat mm. epäsuotuisien alueiden tuet, NATURA 2000 -alueille maksettavat tuet, ympäristötuki ja eläinten hyvinvoinnin tuki sekä metsätalousmaalle osoitettavat tuet. Kolmanteen linjaan kuuluisivat mm. maaseutuelinkeinojen monipuolistaminen, mikroyritysten perustamistuki, turismin kehittäminen ja maaseutuväestön peruspalvelujen turvaaminen. Maaseudun kehittämistoiminnan sisältö päätetään kansallisesti maaseudun kehittämisohjelman valmistelun yhteydessä.

Komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on osoitettava maaseudun kehittämiseen saamastaan yhteisön osarahoituksesta vähintään 15 % ensimmäiselle linjalle, 25 % toiselle linjalle ja 15 % kolmannelle linjalle. LEADER -tyyppinen toiminta voisi olla osana kaikissa kolmessa toimintalinjassa ja sille tulisi varata 7 % yhteisön osarahoituksesta. Lisäksi LEADER -tyyppiseen toimintaan on varattu 3 %:n reservi ohjelmakauden lopussa jaettavaksi.

Vuoden 2007 alusta sovellettavien maaseudun kehittämisohjelmien laatiminen alkaisi eurooppalaisella tasolla käytävällä keskustelulla maaseudun kehittämispolitiikan strategisista linjoista, joista komissio laatisi luonnosasiakirjan. Neuvosto hyväksyisi lopulliset strategiset suuntaviivat Euroopan parlamentin kuulemisen jälkeen. Tämän jälkeen jäsenvaltiot laatisivat omat kansalliset strategiasuunnitelmansa ja näiden jälkeen maaseudun kehittämisohjelmat, joiden tulisi olla asetettujen strategisten valintojen mukaisia.

2. Komission ehdotuksen pääasiallinen sisältö

2.1. Tavoitteet ja yleiset säännöt

Asetusehdotuksen mukaan ohjelma-alueet olisivat NUTS I (jäsenmaa) tai NUTS II (lääni) -tasoisia. Jäsenmaat voivat laatia yhden ohjelman koko maan alueelle tai erilliset ohjelmat jokaiselle alueelle.

Asetusehdotuksen mukaan julkiseksi rahoitukseksi luetaan valtion budjetista lähtöisin olevat varat, alue- ja paikallistason viranomaisten ja EY:n varat.

Asetusehdotuksessa metsätalouden kilpailukyyn parantaminen on rinnastettu tasavertaisena tavoitteena maatalouden kilpailukyvyn parantamiseen.

Yhteisön strategiasuuntaviivojen, kansallisten strategiasuunnitelmien ja maaseudun kehittämisohjelmien on oltava keskenään johdonmukaisia.

Ehdotuksen mukaan maaseudun kehittämisrahaston rahoittamat toimenpiteet valmistellaan läheisessä yhteistyössä komission ja jäsenmaan sekä jäsenmaan nimeämien viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa, joita ovat mm. alueelliset, paikalliset ja muut viranomaiset; talous- ja sosiaalikumppanit, kansalaisjärjestöt (erityisesti ympäristöjärjestöt) sekä tahot, jotka edistävät miesten ja naisten välistä tasa-arvoa. Yhteistyötä tulee olla kansallisen strategiasuunnitelman laatimisessa ja seurannassa, maaseudun kehittämisohjelmien laadinnassa, toimeenpanossa, seurannassa ja arvioinnissa.

2.2. Maaseudun kehittämisen strateginen lähestymistapa

Neuvosto hyväksyy komission ehdotuksesta yhteisötason strategiset suuntaviivat maaseudun kehittämiselle viimeistään 3 kk tämän asetusehdotuksen hyväksymisen jälkeen perustamissopimuksen 37 artiklan mukaisesti.

Yhteisön strategialle voidaan tehdä väliarviointi ohjelmakauden puolivälissä. Kansallisessa strategiasuunnitelmassa esitetään suuntaviivoihin perustuvat prioriteetit, erityiset tavoitteet sekä rahoitussuunnitelma.

Strategiasuunnitelmaan kuuluu

(a) taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöllisen tilanteen arviointi sekä potentiaalinen

kehitys,

(b) valittu strategia (ja miten se on yhdenmukainen yhteisön strategiasuuntaviivojen kanssa),

(c) alueelliset ja teeman mukaiset prioriteetit, tavoitteet, seuranta- ja arviointi-indikaattorit linjoittain,

(d) listaus maaseudun kehittämisohjelmista kansallisen strategian toimeenpanemiseksi sekä ohjelmien määrärahat (mukaan lukien modulaatiosta saatavat varat),

(e) keinot koordinaation varmistamiseksi CAPin toimenpiteiden ja koheesiopolitiikan kanssa,

(f) jos tarpeen, talousarvio konvergenssi-alueille ja

(g) kuvaus järjestelyistä ja arvio kansalliseen maaseudun verkostoyksikölle korvamerkityistä rahoista.

Jokainen jäsenmaa valmistelelee kansallisen strategiasuunnitelmansa välittömästi yhteisön strategiasuuntaviivojen hyväksymisen jälkeen. Valmistelu on tehtävä edellä kohdassa 2.1 mainittujen tahojen kanssa. Kansallinen strategiasuunnitelma tulee lähettää komissiolle ennen maaseudun kehittämisohjelmien toimittamista.

Vuosittainen yhteenvetokertomus tulee toimittaa komissiolle vuodesta 2008 alkaen viimeistään 1. päivä lokakuuta. Tämä kertomus on yhteenveto vuosittaisista (alueellisten) ohjelmien toimeenpanokertomuksista ja tässä tulee erityisesti kuvata ohjelmien saavutukset asetettuihin indikaattoreihin nähden sekä tulokset vuosittaisista arvioinneista.

2.3. Ohjelmatyö

Maaseudun kehittämisohjelmat kattavat ajan 1.1.2007—31.12.2013.

Jokaisen maaseudun kehittämisohjelman tulee sisältää mm. analyysi alueen vahvuuksista ja heikkouksista, valittu strategia ja ennakoarviointi, perustelut valituille prioriteeteille ottaen huomioon yhteisön strategiasuuntaviivat ja kansallinen strategiasuunnitelma sekä ennakoarvioinnissa odotetut vaikutukset, kuvaus ehdotetuista toimintalinjoista ja toimenpiteistä, mitattavat tavoitteet ja indikaattorit, yksityiskohtainen rahoitussuunnitelma, tiedot yhteensopivuudesta muuta kautta rahoitettujen toimenpiteiden kanssa (CAP, koheesiopolitiikka, kalastusrahasto),

toimeenpanojärjestelyt, mm. kaikkien ao. viiranomaisten määrittelyt, kuvaus seuranta- ja arviointijärjestelmistä ja seurantakomitean kokoonpanosta, LEADER-lähestymistavan toimeenpanon kuvaus sekä valvonta- ja tietojärjestelmien kuvaus. Rahoitustaulukoissa tulee olla rahaston rahoitus vuosittain ohjelmatasolla sekä ohjelmakauden EU- ja kansallinen julkinen rahoitus toimintalinjoittain ja alustava yksityinen rahoitusosuus.

Jäsenvaltioiden on osoitettava maaseudun kehittämiseen saamastaan yhteisön osarahoituksesta vähintään 15 % ensimmäiselle linjalle, 25 % toiselle linjalle ja 15 % kolmannelle linjalle. LEADER -toimintatavan minimirahoitus olisi 7 % koko yhteisön osarahoituksesta, joka voitaneen lukea osaksi em. prosentteja. Lisäksi LEADER -tyyppiseen toimintaan on varattu 3 %:n reservi ohjelmakauden lopulla jaettavaksi.

Jäsenmaiden tulee toimittaa ehdotuksensa maaseudun kehittämisohjelmaksi tai ohjelmiksi komissiolle mahdollisimman pian strategiasuunnitelmansa toimittamisen jälkeen. Komissio käsittelee ehdotetut ohjelmat sen pohjalta, ovatko ne johdonmukaisia yhteisön strategiasuuntaviivojen, kansallisen strategiasuunnitelman ja tämän asetusehdotuksen kanssa. Jos komissio katsoo, että johdonmukaisuutta ei ole, se vaatii jäsenmaita muuttamaan ohjelmaehdotustaan.

Maaseudun kehittämisohjelmia tarkistetaan jäsenmaan tai komission aloitteesta. Syitä tarkistamiselle voi tulla esimerkiksi arvioinneista tai komission vuosikertomuksista tai esimerkiksi yhteisön prioriteettien muuttamisesta.

2.4. Maaseudun kehittämisen prioriteetit

2.4.1. Linja 1: Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn kehittäminen

Liitännäistoimenpiteitä ei jatkossa enää ole vaan nykyiset liitännäistoimenpiteet on jaettu eri linjoihin. Tähän linjaan on siirretty nykyisistä liitännäistoimenpiteistä standardien saavuttaminen ja elintarvikkeiden laatu ja laatuotteiden menekinedistäminen.

Linjan toimenpiteet on jaettu neljän alaotakkeen mukaisiin ryhmiin

(a) Inhimillisen pääoman kehittämiseen

tähtäävät toimenpiteet (artiklat 20—24)

- nuorten viljelijöiden tuki
- varhaiseläkejärjestelmät (myös maatilalla työskenteleville)
- viljelijöiden ja metsänomistajien neuvonpalveluiden käyttö
- tilan hallinnollisten palveluiden, lomituspalveluiden ja neuvontajärjestelmän perustaminen kuten myös metsätalouden neuvonpalveluiden perustaminen

(b) Maatilatalouden kehittäminen (artiklat 25—28)

- maatilojen nykyaikaistaminen (maatalousinvestoinnit). Maksimi tuki-intensiteetti kustannuksista on 60% nuorille viljelijöille vuoristo/muu luonnonhaitta/NATURA-alueella. Samoilla alueilla muiden viljelijöiden osalta tuki-intensiteetti on enintään 50%. Muilla alueilla nuorten viljelijöiden tuki-intensiteetti on enintään 50% ja muiden viljelijöiden tuki-intensiteetti enintään 40%.

- metsien taloudellisen arvon parantaminen.
- maa- ja metsätaloustuotannon lisäarvon kasvattaminen.

- maa- ja metsätalouden kehittämiseen liittyvän infrastruktuurin kehittäminen

- maataloutta kohtaavien luonnontuhojen korjaaminen ja ehkäisy

(c) toimenpiteet maataloustuotannon ja tuotteiden laadun parantamiseen (artiklat 29—31)

- viljelijöiden auttaminen vaativien standardien saavuttamisessa.

- elintarvikkeiden laatuajärjestelmiin osallistuvien viljelijöiden tukeminen.

- tuottajajärjestöjen tukeminen laatuajärjestelmiin kuuluvien tuotteiden menekinedistämässä.

d) siirtymäkauden järjestelyt uusille jäsenmaille (artiklat 32—33)

- rakenneuudistuksen kohteena olevien osaeläntötilojen (semisubsistence farms) tukeminen myös vuoden 2007 jälkeen

- tuottajaryhmien perustamisen tukeminen.

Komission esityksessä on tiettyjä muutoksia nykyisiin toimenpiteisiin verrattuna. Nuorten viljelijöiden tuessa ei enää olisi mahdollista käyttää lainaan liittyvää tukea, vaan tuki tulisi maksaa kokonaan avustuksena. Maatalouden investointitukien osalta ei enää edellytetä normaalien markkinoiden olemassaoloa tuen myöntämisen ehtona.

2.4.2. Linja 2: Ympäristön ja maaseudun parantaminen maankäyttötapojen ja -muotojen avulla

Linjaan kuuluvat:

(a) toimenpiteet, jotka kohdistuvat maatalousmaan kestäväään käyttöön ja ympäristönsuojeluun (artiklat 35—38)

- luonnonhaittamaksut (natural handicap payments) vuoristoalueen viljelijöille

- luonnonhaittamaksut (payments in areas with handicaps, other than mountain areas) viljelijöille muualla kuin vuoristoalueilla

- NATURA 2000 -maksut

- maatalouden ympäristö- ja eläinten hyvinvointimaksut

- tuki ei-tuotannollisiin investointeihin

(b) toimenpiteet, jotka kohdistuvat metsämaan kestäväään käyttöön (artiklat 39—46)

- maatalousmaan ensimmäinen metsitys

- ensimmäisen maatilametsätoimenpiteen (agroforestry systems) perustaminen maatalousmaalle

- muun kuin maatalousmaan ensimmäinen metsitys

- NATURA 2000 -maksut

- metsätalouden ympäristömaksut

- metsän tuotantomahdollisuudet palauttavat toimet ja ennaltaehkäisevien toimien käyttöönotto

- tuki ei-tuotannollisiin investointeihin.

Luonnonhaittamaksut vuoristo- ja muilla alueilla

Luonnonhaittamaksut myönnetään vuosittain käytössä olevaa maatalousmaahehtaaria kohti. Maksujen pitää kompensoida kyseisen alueen maataloustuotannolle aiheutuvasta luonnonhaitasta viljelijöille tulevia lisäkuluja ja tulonmenetyksiä. Maksut myönnetään epäsuotuisiksi hyväksytyjen alueiden viljelijöille nykykäytännön mukaisesti viisi vuotta ensimmäisestä maksatuksesta. Maksut määräytyvät asetusehdotuksen liitteessä 1 olevien mini- ja maksimimäärien mukaisesti (vähimmäismaksu 25 €/ha ja enimmäismaksu vuoristoalueella 250 €/ha ja muiden haittojen alueilla 150 €/ha). Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa voidaan maksaa myös maksimimäärää suurempi maksu edellyttäen, että näiden maksujen keskimääräinen taso jäsenmaassa ei ylitä liitteen maksimitasoa.

NATURA 2000 -maksut

Tuki maksetaan määriteltujen alueiden viljelijöille vuosittain korvauksena direktiivien 79/409/EEC (luonnonvaraiset linnut) ja 92/43/EEC (ns. habitaattidirektiivi) toimeenpanosta aiheutuvista kustannuksista ja tulonmenetyksistä. Asetusehdotuksen liitteen mukaan tavallinen tukitaso on 200 €/ha ja lähtötaso maksimitukitasolle, jonka kesto ei saa ylittää 5 vuotta on 500 €/ha. Tukitasot voivat olla suurempia maaseudun kehitysohjelmassa perusteltavissa poikkeuksellisissa erityisolioissa.

Esitys vastaa nykyistä ympäristörajoitteisten alueiden tukea (neuvoston asetus (EY) N:o 1257/1999, artikla 16).

Maatalouden ympäristö- ja eläinten hyvinvointimaksut

Maatalouden ympäristömaksut ovat ainoa jäsenmaalle pakollinen toimenpide. Maatalouden ympäristö- ja eläinten hyvinvointimaksuja myönnetään viljelijöille, mutta asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi maatalouden ympäristömaksuja voidaan myöntää myös muille "maan hoitajille". Toimenpiteiden on mentävä yli asiaankuuluvien täydentävien ehtojen pakollisten vaatimusten sekä muiden asiaankuuluvien kansallisessa lainsäädännössä olevien vaatimusten. Nämä vaatimukset on selvitettävä ohjelmassa. Lisäksi sitoumusten on ylitettävä lannoitteiden ja kasvinsuojelutuotteiden käyttöä koskevat minimivaatimukset, jotka myös on selvitettävä ohjelmassa. Sitoumukset ovat 5-vuotisia. Sitoumusaika voi olla myös pidempi jos se on tietyntyyppisille sitoumuksille tarpeellista ja oikeutettua. Maksujen tulee kattaa toimenpiteistä aiheutuvat lisäkustannukset ja tulonmenetykset ja tarpeen vaatiessa maksut voivat kattaa myös "transaction costin". Milloin tarkoituksenmukaista, hyödynsaajat valitaan tarjouskilpailulla käyttäen kriteereinä taloudellista, ympäristöllistä ja eläinten hyvinvoinnin tehokkuutta. Asetusehdotuksen liitteessä mainitut enimmäistukitasot, jotka voidaan ylittää poikkeuksellisissa tapauksissa, ovat yksivuotiset kasvien osalta 600 €/ha, monivuotiset kasvien osalta 900 €/ha, muu

maankäytön kohdalla 450 €/ha, uhanalaisten eläinten osalta 200 €/ey ja eläinten hyvinvoinnin kohdalla 500 €/ey.

Ympäristötuen tukitasojen määräytymisessä ei puhuta enää kannustimesta vaan tilalle on tullut termi "transaction cost". Uutta on myös tarjouskilpailu, mutta se ei ole yleisvaatimuksena. Tukitasot ovat nykyiset, mutta uutta on mahdollisuus enimmäistukitasojen ylittämiseen poikkeuksellisissa tapauksissa ottaen huomioon erityisolosuhteet, jotka tulee perustella maaseudun kehittämisohjelmissa. Tukikattoa ei näissä tapauksissa ole määriteltä, mutta tuki määräytyy kuitenkin aiheutuvien kustannusten ja tulonmenetysten perusteella.

Ei-tuotannolliset investoinnit

Tukea voitaisiin myöntää ympäristötuen ja eläinten hyvinvoinnin sitoumuksiin liittyviin ei-tuotannollisiin investointeihin sekä niihin tilan investointeihin, jotka edistävät NATURA 2000 alueen julkista hyödyllisyyttä (public amenity value).

NATURA 2000 -maksut metsämaalle

Asetusehdotuksen mukaan NATURA 2000 -maksuja voitaisiin myöntää yksityisille maanomistajille tai heidän yhdistyksilleen. Tuella korvataan NATURA -luokituksesta metsien käytölle aiheuttavat kustannukset. Asetusehdotuksen liitteen mukaiset tukirajat ovat 40 €/ha—200 €/ha.

Metsätalouden ympäristömaksut

Metsätalouden ympäristömaksuja voidaan myöntää tuensaajalle, joka tekee metsäympäristönhoitosopimuksen vapaaehtoisesti. Tuella katetaan pakollisten vaatimusten yli menevät sopimukset. Sopimusaika on viisi vuotta. Tarvittaessa sopimuksen kesto voi myös vaihdella. Tukea voidaan myöntää sopimusten aiheutuviin todellisiin kustannuksiin.

Metsän tuotantomahdollisuudet palauttavien toimien ja ennaltaehkäisevien toimien käyttöönottotukea voidaan myöntää luonnontuhoon ja metsäpalon seurausten korjaamiseen ja tuhojen estämiseen. Torjuntatoimenpiteet koskevat jäsenvaltion määrittämiä korkean ja keskikorkean metsäpaloriskin alueita.

Luonnontuhoon jälkeen välttämätön metsänviljely voidaan rahoittaa rahoituslain nojalla. Suomi ei kuulu korkean tai keskikorkean metsäpaloriskin alueeseen.

Tuki ei-tuotannollisiin investointeihin koskee metsätalouden ympäristötoimenpiteitä (artikla 44) ja yleisen virkistysarvon edistämiseen metsissä.

Jäsenmaiden tulee määritellä maksuihin oikeuttavat alueet seuraavien toimenpiteiden osalta:

a) Luonnonhaittamaksut vuoristoalueen viljelijöille

Vuoristoalueella maan käyttömahdollisuudet ovat huomattavasti rajoittuneet ja työ kustannukset ovat oleellisesti nousseet seuraavista syistä:

(a) alueen korkeasta sijainnista johtuvista erittäin vaikeista ilmasto-olosuhteista, jotka lyhentävät kasvukautta merkittävästi

(b) alemmissa korkeuksissa suurimmassa osassa kyseistä aluetta olevista jyrkistä rinneistä, jotka estävät koneiden käytön tai edellyttävät erittäin kalliiden erityislaitteiden käyttöä, tai näiden kahden tekijän yhteisvaikutuksesta silloin kun kustakin erillisenä aiheutuva luonnonhaitta on merkityksettömämpi, mutta yhteisvaikutuksesta aiheutuu vastaava luonnonhaitta.

Vuoristoalueina pidetään myös 62 leveyspiirin pohjoispuolisia ja siihen välittömästi liittyviä alueita. Jäsenmaan tulee vahvistaa ohjelmassaan olemassa oleva vuoristoalue tai muuttaa sitä tiettyjen määräysten mukaisesti.

Ehdotukset vuoristoalueiden määrittelyä koskeviksi säännöksiksi vastaavat nykyään voimassaolevia säädöksiä.

b) Luonnonhaittamaksut viljelijöille muualla kuin vuoristoalueilla

Muilla epäsuotuisiksi alueiksi kuin vuoristoalueiksi määritellyillä alueilla täytyy olla

(a) merkittävä luonnonhaitta, eritoten alhainen maan tuottokyky tai heikot ilmasto-olot ja joissa laajaperäisen maatalouden harjoittaminen on tärkeää maan hoitamiseksi, tai

(b) erityinen haitta, ja jossa maan hoidon täytyy jatkua ympäristön säilyttämiseksi tai parantamiseksi, maaseudun ylläpitämiseksi ja

alueen matkailumahdollisuuksien säilyttämiseksi tai rannikon suojelemiseksi.

(a)- ja (b) -kohtien alueiden tulee muodostaa alueen luonnonolojen kannalta homogeeniset maatalousalueet. (b)-kohdan mukaan määriteltyjen alueiden kokonaispinta-ala ei saa ylittää 10 prosenttia jäsenmaan pinta-alasta.

Nykyisen neuvoston asetuksen (EY) no 1257/1999 artiklan 19 mukainen tavallinen LFA-alue on pudotettu määrittelyistä pois (vuoristoalue on nykyisen asetuksen 18 artiklan ja muu luonnonhaitta-alue 20 artiklan mukaisia alueita). Nykyisessä asetuksessa ei ole homogeenisuusvaatimusta (a) ja (b) -kohdan mukaisten alueiden välillä. 10 %:n aluerajaus on nykyistä vastaava.

c) Maatalousmaan ensimmäinen metsitys ja muun kuin maatalousmaan ensimmäinen metsitys

Metsityksen tulee tapahtua ympäristöllistä syistä esim. eroosion estämiseksi tai ilmastomuutosten lieventämiseksi.

d) NATURA 2000 -maksut metsäalueille

NATURA 2000 -metsäalueet on määritelty direktiivien 79/409/ETY (luonnonvaraiset linnut) ja 92/43/ETY (ns. habitaattidirektiivi) perusteella.

Vaatimusten kunnioittaminen ja sanktiointi

Jos viljelijä, joka on sitoutunut seuraaviin toimenpiteisiin

- luonnonhaittamaksut vuoristoalueen viljelijöille
 - luonnonhaittamaksut viljelijöille muualla kuin vuoristoalueilla
 - NATURA 2000 -maksut maatalousalueille
 - maatalouden ympäristö- ja eläinten hyvinvointimaksut
 - maatalousmaan ensimmäinen metsitys
 - NATURA 2000 -maksut metsämaalle
 - metsätalouden ympäristömaksut
- ei noudata koko tilalla täydentävien ehtojen vaatimuksia, hänelle kyseisenä kalenterivuotena myönnetty tuki vähennetään tai peruutetaan

2.4.3. Linja 3: Maaseudun talouden monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämän laatu

Linjaan kuuluvat

(a) maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistaminen (artiklat 50–53)

- maataloudesta muihin elinkeinoihin siirtyminen

- mikroyritysten (alle 10 henkeä) perustaminen ja kehittäminen maaseudulla

- matkailun kehittäminen

- luontoperinnön säilyttäminen, parantaminen ja hoito

(b) maaseudun elinolojen ja elämän laadun kehittäminen (artiklat 54–55)

- maaseudun peruspalvelut

- kylien kehittäminen ja maaseudun kulttuuriperintö

(c) maaseudun kehittämiseen linjalla 3 osallistuvien toimijoiden koulutus (artikla 56)

(d) paikallisen toimintastrategian valmisteluun ja toteutukseen tarvittavien taitojen hankkiminen ja "jalkauttaminen" (artikla 57).

Yritystoiminnan monipuolistamistuen tuensaajat ja kohteet laajenevat kattamaan myös maaseudun mikroyritykset toimialasta riippumatta. Tämä helpottaa esim. tuotantoketjujen ja tuotannollisen yhteistyön rakentamista ja yhdenmukaistaa tuen saamisen edellytyksiä maaseudulla.

Toimenpiteiden rahoituksen kohteita ovat mm. luontoperinnön suojelu, hoito ja parantaminen, suunnittelu, ympäristönsuojelulliset toimet sekä matkailun kehittäminen mm. NATURA -alueiden osalta. Maaseutuväestön ja elinkeinon peruspalvelujen järjestämisellä tarkoitetaan kylien tai seutujen peruspalveluiden järjestämistä. Kylien kehittäminen ja maaseudun kulttuuriperintö pitää sisällään selvitysten ja investointien tuki, kun ne liittyvät kylien kehittämiseen, maaseutukulttuurin ylläpitoon ja parantamiseen. Koulutuksen tuki ei saa kohdistua normaaliin toisen tai kolmannen asteen koulutukseen. Tukea voidaan osoittaa alueellisiin selvityksiin ja tiedon kokoamiseen, kehittämistyöhön osallistuvien koulutukseen, tilaisuuksien järjestämiseen ja johtajien koulutukseen.

Ympäristönsuojelullisissa toimissa ei ole päällekkäisyyttä ympäristötukien kanssa. Rahoituksen ehdot ja hyväksyttävät kustannuk-

set määritellään pääosin kansallisesti. Tämä voi lisätä joustavuutta, mutta edellyttää, että hyväksyttävistä kustannuksista kansallisella tasolla saadaan aikaan yhteiset säännöt, jotka koskevat kaikkia rahastoja, jotta tuen saajat ovat tasa-arvoisessa asemassa.

Jäsenmaan tulee selvittää ohjelmassa, että eri ohjelmat ja rahoitusvälineet eivät rahoita päällekkäisiä toimia.

2.4.4. LEADER-toimintatapa

Asetusehdotuksen mukaan LEADER-toimintatapa on paikallinen kehittämisstrategia, joka koostuu seuraavista elementeistä:

- alueelliset ohjelmat seutukuntatasolla
- alhaalta-ylös -lähtöinen kehittäminen, päätöksenteko paikallisilla toimintaryhmillä tai toimijoilla
- julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö paikallistasolla
- monialainen yhteistyö toimijoiden ja hankkeiden kesken paikallistalouden eri sektoreilla
- innovatiivisten toimien toimeenpano
- yhteishankkeiden, alueiden tai kansainvälisten hankkeiden toimeenpano
- paikallisten kumppaneiden verkostoituminen.

Paikallisten toimintaryhmien päätöksenteossa tulee ehdotuksen mukaan olla mukana alueen sosiaalipartnerit, mukaan lukien kansalaisjärjestöt ja näistä erityisesti maatalousyhdistykset, maaseudun naiset ja nuoret sekä muut yhdistykset. Näiden osuus on oltava vähintään 50 % toimintaryhmien kokoonpanosta. Paikallinen toimintaryhmä on vastuussa yhteen sovitettun kehittämisstrategian laatimisesta ja toimeenpanosta. Paikallisen toimintaryhmän on osoitettava hallinto- ja talousjärjestelmänsä ja kokemusta julkisten varojen hallinnoinnista sekä se, että kykenee varmistamaan kumppanuuden toteutumisen. Vaihtoehtoisesti ryhmän on yhdistyttävä sellaisen organisaation kanssa, jonka kokoonpano takaa julkisten varojen hallintokyvyn ja kumppanuuden toimeenpanon. Alueen tulee olla tarpeeksi suuri, että asukkaita, toimijoita ja resursseja on tarpeeksi toteutuskelpoiselle kehittämistyölle.

Rahoitettavat toimenpiteet ovat yhden tai useamman linjan mukaiset toimenpiteet LEADER-toimintatavalla toteutetun alueel-

lisen kehittämisstrategian sisällä kuten strategian mukaiset yhteistyöhankkeet ja paikallisen toimintaryhmän toimintamenot, taitojen hankkiminen ja alueen aktivointi.

Tuettujen toimenpiteiden tulee toteuttaa tavoitteita ja noudattaa sen linjan mukaisia ehtoja, jonka alla se on tarkoitettu toteuttaa ja rahoittaa. Esim. jos toteutetaan linjan 2 ympäristötoimenpiteitä, noudatetaan linjan 2 ehtoja.

Yhteistyöhankkeet voivat olla jäsenmaan alueiden välisiä tai yhteistyötä usean jäsenmaan tai ei-jäsenmaan alueiden välillä. Vain jäsenmaiden alueiden kustannukset rahoitetaan.

LEADER-toimintatavan minimirahoitus olisi ehdotuksen mukaan 7 % jäsenvaltion saamasta EU-osarahoituksesta.

2.4.5. Tekninen apu

Komissio voi käyttää 0,3 % vuotuisesta kehyksestä teknisen avun toimenpiteisiin. Jäsenmaa voi käyttää 4 % kokonaiskehyksestä tekniseen apuun. Tämä sisältää tuen kansallisen maaseutuverkoston perustamiseen ja toimintaan.

Komissio perustaa yhteisötason maaseudun kehittämisen verkoston, jonka tehtävä on koota ja jakaa tietoa kehittämistyöstä, parhaista menettelyistä, järjestää seminaareja, koota asiantuntijaverkosto, auttaa kansallisia verkostoja ja kansainvälistä yhteistyötä.

Jokainen jäsenmaa perustaa kansallisen maaseutuverkoston, jossa kerätään yhteen kaikki maaseudun kehittämisessä mukana olevat organisaatiot ja hallinnot. Verkoston tehtävänä on kerätä, analysoida ja levittää tietoa maaseudun kehittämisestä ja maaseudun tilanteesta kaikkien kolmen tavoitteen sisältämillä aloilla, järjestää koulutusta jne.

2.4.6. Maaseudun kehittämisen rahoitus

Maaseuturahaston resurssit kaudelle 2007–2013 ovat 88,75 miljardia euroa vuoden 2004 hintatasossa. Vuosittainen jako on esitetty tämän muistion kohdassa 3.1. Näistä resursseista vähintään 31,3 miljardia euroa vuoden 2004 hintatasossa keskitetään konvergenssialueille. Reserviksi (artikla 92) varataan 3 % em. määrärahoista eli 2,66 miljardia euroa 2004 hintatasossa. Tekniseen

apuun (artikla 67(1)) varataan 0,30 % eli 0,27 miljardia euroa vuoden 2004 hintatasossa. Määrärahoihin tehdään 2 % vuotuinen indeksitarkistus. Komissio tekee alustavan jäsenmaakohtaisen määrärahaajan vähennettyään ensin reserviin ja tekniseen apuun käytettävät määrärahat. Jäsenmaakohtainen määrärahajako perustuu objektiivisiin kriteereihin ja siinä otetaan huomioon konvergenssialueille varatut määrärahat, aiemman käytön sekä erityiset tilanteet ja tarpeet. Vuonna 2011 komissio tarkistaa vuotuisia määrärahajakoja vuosiksi 2012 ja 2013 jakaakseen reserviin varatut määrärahat LEADER -tyyppiseen toimintaan (artikla 18). Näiden määrärahojen lisäksi jäsenmaan tulee ottaa huomioon modulaatiosta saatavat määrärahat.

EU:n vuotuinen rahoitus rakennerahastoista ei saa ylittää 4 % prosenttia jäsenvaltioiden BKT:stä.

Maaseudun kehittämisohjelman hyväksymispäätöksessä määrätään rahaston rahoituksen enimmäismäärät kullekin linjalle. Maaseuturahaston rahoitusosuus toimenpiteistä lasketaan koko julkisesta rahoituksesta. Linjoilla 1 ja 3 rahaston osarahoituksen enimmäisosarahoitusprosenttimäärä olisi 50 % (konvergenssialueilla 75 %) ja linjalla 2 ja LEADERissä 55 % (80 % konvergenssialueilla). Aigeian meren pienillä saarilla osarahoitusprosenttiosuudet voivat olla 5 % korkeammat. Komission tekninen apu on 100 % EU -rahoitteista. Toimenpiteelle voi olla vain yhden rahaston rahoitusta ja vain yhdestä ohjelmasta kerrallaan, mikä pitää varmistaa komissiolle ohjelmassa. Valtiontuissa täytyy ottaa huomioon valtiontukisäännöt ellei tässä asetuksessa ole toisin määrätty.

EU-osarahoitusosuuden vähimmäismäärä maaseudun kehittämistoimissa on nykyisin 25 %. Komissio ehdottaa osarahoitusosuuden vähimmäisosuuden laskemisesta 20 %:iin.

Kustannukset hyväksytään osarahoitettavaksi, jos hyväksyttävät tuet on maksettu 1.1.2007 ja 31.12.2015 välisenä aikana. Osarahoitteisia toimenpiteitä ei saa toteuttaa loppuun ennen hyväksyttyä aloituspäivää Ohjelman muutoksen mukaiset kulut ovat hyväksyttäviä siitä asti, kun komissio on vastaanottanut muutositilauksen. Hyväksyttävät kulut määritellään jäsenvaltiossa ottaen huomioon asetusehdotuksen säännöt. Hyväksyttäviä kustannuksia eivät ole kuitenkaan

ALV, velkojen korot ja maanhankinta mikäli se ylittää 10 % koko toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista.

2.4.7. Hallinto, valvonta ja tiedotus

Komissio valvoo hallintoa CAP:in rahoitusasetuksen mukaisesti. Jäsenmaan on noudatettava CAP:in rahoitusasetuksen 9 artiklan mukaisia lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia määräyksiä. Jäsenmaan tulee ennen ohjelman hyväksyntää varmistaa asianmukaiset hallinto- ja valvontajärjestelmät, joihin kuuluu selkeät määritelmät hallinto- ja valvontatoiminnoista ja selkeät tehtävien kohdentamiset toimijoiden välillä, hallinnon ja valvonnan erottaminen, riittävät resurssit, tehokkaat sisäiset valvontajärjestelyt, tehokkaat raportointi- ja seurantajärjestelmät, menettelytapojen käsikirjat, tilintarkastusjärjestelyt, luotettava atk-pohjainen tilinpito, seuranta ja rahoituksen raportointi sekä riittävät kirjausketjun (audit trail) järjestelmät ja menettelyt. Jäsenmaa on vastuussa siitä, että em. järjestelmät toimivat tehokkaasti koko ohjelmakauden. Jäsenmaan tulee toteuttaa valvonnan yksityiskohtaisten toimeenpano-ohjeiden mukaisesti ottaen huomioon valvontojen tyypit ja intensiteetin ja myös eri toimenpiteiden luonteen.

Jäsenvaltion tulee nimittää jokaiselle maaseudun kehittämisohjelmalle hallintoviranomainen, maksajavirasto ja varmentava taho (certifying body).

Hallintoviranomainen on vastuussa hallinnon ja toimeenpanon tehokkuudesta ja oikeellisuudesta. Hallintoviranomainen vastaa siitä, että toiminta on säädösten- ja Yhteisön politiikkojen mukaista, tilastoja tuotetaan seurantaa ja arviointia varten, toimeenpanosta vastaavat tietävät velvollisuutensa ja vastuunsa, arvioinneista, seurantakomiteasta, vuotuisista raporteista ja takaa sen, että maksajavirasto saa kaiken tarvittavan informaation.

Maksajavirasto vastaa maksujen oikeellisuudesta, niiden suorittamisesta, tilinpidosta ja komission varojen vastaan ottamisesta (CAP:in rahoitusasetus).

Varmentava taho (certifying body) tarkistaa ohjelmien hallinnon ja valvonnan tehokkaan toiminnan (CAP:in rahoitusasetus).

Kansalaisia on informoitu EU-

rahoituksesta. Tuensaajille on kerrottava EU:n osallistumisesta rahoitukseen. Vastuu EU:n osarahoittaman toiminnan ja EU:n rahoituksen julkistamisesta on hallintoviranomaisilla.

2.4.8. Seuranta, arviointi ja reservi

Jäsenvaltion tulee asettaa seurantakomitea jokaiselle maaseudunkehittämisohjelmalle kolmessa kuukaudessa ohjelman hyväksymisestä. Se laatii työjärjestyksensä ja sitä johtaa jäsenvaltion tai hallintoviranomaisen edustaja. Seurantakomiteassa tulee olla ehdotuksen artiklan 6 mukaiset edustajat. Komission edustaja saattaa osallistua omasta aloitteestaan ja toimia neuvonantajana.

Seurantakomitean velvollisuus on huolehtia ohjelman toteuttamisen tehokkuudesta, päättää valintakriteereistä, seurata säännöllisesti toimeenpanoa ja sen tuloksellisuutta linjoittain, tutkia ja hyväksyä vuosiraportit, tehdä ehdotuksia hallintoviranomaiselle, tutkia ja hyväksyä EU-rahoitukseen liittyvät muutosesitykset.

Seuranta tapahtuu rahoitus-, toimeenpano- ja tulosindikaattoreiden avulla.

Seuranta- ja arviointi-indikaattorit laaditaan EU-tasolla komission ja jäsenmaiden yhteistyössä. Yhteisiä indikaattoreita on tietty määrä. Jokaista maaseudun kehittämisohjelmaa varten tulee määritellä myös ohjelmakohtaiset lisäindikaattorit.

Vuosiraportit laaditaan ohjelman etenemisestä vuosittain ja ne toimitetaan komissiolle kesäkuun loppuun mennessä. Komissiolla on 2 kk aikaa kommentoida epäkohtia, muuten raportti on hyväksytty. Hallintoviranomainen toimittaa komissiolle ohjelmakauden viimeisen vuosiraportin viimeistään 30.6.2016.

Ehdotus ei sisällä suuria muutoksia nykyisiin rakennerahastovaatimuksiin. EMOTR-T-puolella seurantakomiteaa ei ole ollut vaan ainoastaan tarvittaessa seurantaryhmä, joka ei ole päättävä elin. Seurantakomitean tehtävä kattaa koko maan ja laajan kirjon monen tyyppisiä toimia. Kertomus laaditaan edellisestä vuodesta ja ohjelmakausi loppuu 2013, joten tämän perusteella viimeinen kertomus olisi laadittava vuonna 2014.

Hallintoviranomainen ja komissio tutkivat joka vuosi ohjelmien pääasialliset tulokset vuosiraportin pohjalta.

Vastuu arviointidatasta ja resurssoinnista on jäsenmaalla, arvioinnin suorittamisesta jäsenmaalla tai komissiolla. Maaseudun kehittämispolitiikasta ja ohjelmasta tulee tehdä ennakoarviointi, ohjelman aikana toteutettavia arviointeja vuosittain (ongoing evaluation) ja väliarviointi v. 2010 ja jälkiarviointi. Ennakoarviointi on jäsenmaan vastuulla, vuosittainen (ongoing) hallintoviranomaisen vastuulla.

LEADER-reservin (2,66 mrd €) arviointi- ja jakokriteerejä ovat LEADER-toimintatavan omaksuminen, alueellinen peitto, toimeenpanon eteneminen, yksityisen rahoituksen osuus, arvioinnin tulos.

2.4.9. Valtiontukisäännöt

Maatilaaninvestointien tuki ei saa ylittää annettuja prosentteja, ellei kyse ole yleisen edun vuoksi perinteisten maisemien säilyttämiseksi tai maatilan rakennusten uudelleen sijoittamisesta, ympäristön suojelusta tai eläinten hygieniaolosuhteiden kehittämisestä ja eläinten hyvinvoinnista.

Komission ehdotuksen mukaisia luonnonhaittamaksun, ympäristötuen ja eläinten hyvinvointitukien enimmäismääriä voidaan ylittää kansallisella tuella asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa. Poikkeuksellisesti, asianmukaisesti perusteltuina voidaan hyväksyä poikkeukset myös sitoumusten vähimmäiskeston.

Standardien saavuttamiseen voidaan maksaa tukea artiklan 29 mukaisesti, mutta myös kansallista tukea, jos kansalliset säädökset ovat tiukemmat kuin yhteisön säädökset tai jos yhteisön säädöksiä asiasta ei ole.

Kansalliset lisätuet tulee ilmoittaa (notifioida) komissiolle osana maaseudun kehittämisohjelmaa (artikla 15). Tämä vastaa nykyistä asetusta (neuvoston asetus 1257/1999, artikla 52).

Komissiota avustaa maaseudun kehittämis-komitea. Tämä vastaa nykyistä STAR-komiteaa. Komiteat on määritelty aiemmin rakennerahastojen yleisasetuksessa. Menetelyt samat kuin aiemminkin kuten ohjelmien käsittelyt yms.

Siirtymäkauden helpottamiseksi tarvittavat erityiset toimenpiteet tulee hyväksyä Maaseudun kehittämis-komiteaa koskevien menetelyjen mukaisesti (artikla 95(2)). Siirtymä-

sääntöjä tarvitaan erityisesti niihin nykyisiin komission hyväksymiin maaseudun kehittämistoimiin, jotka päättyvät 1.1.2007 jälkeen.

3. Komission ehdotuksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Yhteisön maaseudun kehittämispolitiikkaan käytettävissä olevat määrärahat päätetään osana tulevaa rahoituskehysratkaisua vuosille 2007—2013. Komissio esittää, että tulevan kauden lähtökohtana olisi EU-15:stä ja EU-10:lle vuodelle 2006 osoitettu maaseudun kehittämisrahoituksen määrä. Tämän päälle lisättäisiin Romanian ja Bulgarialle tarkoitettu rahoitus. Rakennerahastoista uuteen maaseudun kehittämisrahastoon siirtyisi tavoite 1 -ohjelmassa oleva maaseudun kehittämisrahoitus, LEADER -yhteisöaloitteen rahoitus sekä Romanian ja Bulgarialle tarkoitukseen arvioidut määrärahat (EU-10 keskiarvo). Komissio esittää, että maaseudun kehittämiseen olisi kaudella 2007—2013 käytettävissä yhteensä 88,75 miljardia euroa. Tästä summasta konvergenssialueille varattaisiin 31,3 miljardia euroa.

Komission esityksen mukaan maaseudun kehittämiseen olisi vuositasolla yhteisössä käytettävissä seuraavat määrärahat (miljoonaa euroa vuoden 2004 hinnoin):

Vuosi	
2007	11.759
2008	12.235
2009	12.700
2010	12.825
2011	12.952
2012	13.077
2013	13.205

Komissio varaa kokonaissummasta 3 %:ia, eli 2,66 miljardia euroa reserviin, joka kohdistettaisiin ohjelmakauden lopulla LEADER-toimenpiteisiin. Lisäksi komissio varaa 0,30 %:ia kokonaissummasta, eli 270 miljoonaa euroa, komission toimeenpannaan tekniseen apuun. Näiden vähennysten jälkeen jäljelle jäävä summa jaettaisiin jäsenvaltioiden välillä siten, että otettaisiin huomioon

- em. summista konvergenssialueille annet-

tava määrä (yht. 31,3 mrd. euroa ohjelmakauden aikana)

- jäsenvaltioiden aiempi varojen käyttö
- erityiset tilanteet ja tarpeet.

Suomi saa tällä hetkellä EU-osarahoitusta maaseudun kehittämisohjelmiin (horisontaalinen maaseudun kehittämisohjelma, Ahvenanmaan ohjelma, alueellinen maaseudun kehittämisohjelma) yhteensä 2199,3 miljoonaa euroa ohjelmakaudella 2000—2006. Tavoite 1 -ohjelman kautta maaseudun kehittämiseen saadaan nykyisellä ohjelmakaudella (2000—2006) 202 miljoonaa euroa ja LEADER-ohjelmaan 55,4 miljoonaa euroa. Lisäksi Suomi saa luopumistukeen, nuorten viljelijöiden tukeen, pellonmetsitykseen ja eräisiin pienempiin toimenpiteisiin yhteisön osarahoitusta noin 26 miljoonaa euroa vuodessa.

Suomen saamaa rahoituksen määrää komission esittämällä perusteilla ei vielä voida tarkasti arvioida. Se riippuu mm. Pohjois- ja Itä-Suomen kohtelusta rakennerahastouudistuksessa samoin kuin maaseudun kehittämiseen kokonaisuudessaan käytettävissä olevista resursseista. Komission esitys nykymuodossaan johtaisi siihen, että nykyisin tavoite 1 -ohjelman kautta maaseudun kehittämiseen kohdistuvia varoja ei saataisi jatkossa. Tämä tarkoittaisi vuositasolla noin 30 miljoonan euron vähennystä maaseudun kehittämiseen kohdistuvaan EU-osarahoitukseen.

3.2. Hallinnolliset ja organisatoriset vaikutukset

Komission ehdotus osittain yksinkertaistaisi maaseudun kehittämistoimenpiteiden hallintoa erityisesti komission osalta ja selkeyttäisi jäsenmaan ja komission välistä työnjakoa ja vastuuta. Näiltä osin ehdotus on kannatettava.

Komission ehdotus sisältää kuitenkin runsaasti lisävelvoitteita kansallisille hallinnoille. Jäsenvaltiolle siirretyt vastuut hallinnon, valvonnan, seurannan ja arvioinnin osalta ovat tarpeettoman raskaat, esimerkkinä tästä on ohjelmien vuosittainen arviointi. Komission ehdotus johtaisi toteutuessaan lisääntyvään resurssitarpeeseen näiltä osin.

3.3. Lainsäädännölliset vaikutukset ja oikeudellisten vaikutusten arviointi

Komission ehdotukseen liittyy ehdotuksia, joiden hyväksyminen edellyttäisi eduskunnan suostumista, jollei Suomi olisi Euroopan Unionin jäsenvaltio.

Kansallisen lainsäädännön yksityiskohtaista muutostarvetta komission ehdotuksen osalta ei ole vielä arvioitu.

4. Komission ehdotuksen käsittelyvaiheet EU:n toimielimissä

Euroopan komissio hyväksyi asetusehdotuksen 14.7.2004. Se esiteltiin maatalous- ja kalastusneuvostolle 19.7.2004, joka kävi ehdotuksesta julkisen keskustelun.

Asetusehdotuksen käsittely alkoi neuvoston työryhmässä 7.9.2004.

5. Kansallinen käsittely

Komission ehdotusta on käsitelty alustavasti EU-ministerivaliokunnassa 7.7.2004 ja yksityiskohtaisesti EU-asioiden komitean alaisessa maatalous- ja elintarvikejaostossa 26.8., 2.9. ja 9.9.2004 sekä budjettijaostossa 14.9.2004.

6. Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää EU:n maatalouspolitiikan ns. toisen pilarin eli maaseudun kehittämisen vahvistamista tärkeänä. Asetusehdotus vastaa pitkälle niitä odotuksia, joita maaseudun kehittämispolitiikan tulevaisuudelle asetettiin Salzburgin maaseutukonferenssissa vuoden 2003 lopussa. Tilanteessa, jossa suurin osa yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista tuesta irrotetaan tuotannosta, maaseudun kehittämispolitiikalla on aikaisempaa merkittävämpi rooli niin kestävässä ja kilpailukykyisen maatilatalouden säilyttämisessä kuin maaseudun asuttuna pitämisessä ja maaseudun elinvoimaisuuden yleisessä edistämässä.

Suomi periaatteessa tukee komission ajatusta yhdistää lähes kaikki maaseudun kehittämistoimenpiteiden rahoitus yhteen rahastoon. Se yksinkertaistaa ja selkiyttää maaseudun kehittämistoimenpiteiden hallintoa. Yhteinen maatalouspolitiikka, jonka määrärahatarpeista päätettiin lokakuussa 2002 ja kesäkuussa 2003, tarvitsee rinnalleen aktiivi-

sen maaseudun kehittämispolitiikan koko unionin alueella. Maaseudun monialayrittäjyyden ja uusien työpaikkojen syntymistä on tarpeen edistää aikaisempaa tehokkaammin myös unionin yhteisillä toimilla.

Suomi pitää hyvänä, että maaseudun infrastruktuuria, palveluita ja pk-yrityksiä voidaan kehittää myös mm. EAKR- ja ESR-toimilla, siltä osin, kun toimenpiteet täydentävät maaseuturahaston toimenpiteitä (esimerkkinä maaseudun infrastruktuurihankkeet, yritysrahoitus sekä koulutustarpeet).

Suomi kannattaa komission ehdotusta siitä, että uuteen maaseuturahastoon kootaan nykyinen maatalouspääluokan alaotsakkeesta 1b maksettava maaseudun kehittämisrahoitus, tavoite 1 -alueiden maaseudun kehittämisrahoitus, LEADER -yhteisöaloitteen rahoitus kokonaisuudessaan (eikä vain puolet, kuten komissio esittää) sekä 10 uuden jäsenvaltion sekä Bulgarialle ja Romanianle osoitettu maaseudun kehittämisrahoituksen määrä. Suomen näkemyksen mukaan maaseudun kehittämispolitiikkaan tulisi osoittaa komission esittämää enemmän resursseja. Suomi esittää, että lisäys olisi 10 prosenttia komission esittämän tason päälle.

Suomi pitää komission esittämää tapaa jaotella maaseudun kehittämistoimenpiteet kolmeen linjaan mahdollisena. Maaseudun kehittämisen tulee komission ehdottaman mukaisesti kattaa nykyiset yhteisen maatalouspolitiikan liitännäistoimenpiteet (maatalouden ympäristötuki ja eläinten hyvinvointi, luonnonhaittakorvaus ja ympäristörajoitteiden alueiden tuki, pellonmetsitys, varhaiseläke, standardien saavuttaminen ja elintarvikkeiden laatu) sekä toimenpiteet maatilatalouden ja sen tuotteiden jalostusketjun kilpailukykyyn kehittämiseksi sekä perinteisen maaja metsätalouden ulkopuolisen elinkeinotoiminnan edistämiseksi uusilla ja kasvavilla toimialoilla ja maaseudun palvelurakenteen kehittämiseksi (alueelliset maaseudun kehittämistoimet). Suomi pitää hyvänä myös LEADER-toimenpiteiden jatkumista tulevala ohjelmakaudella.

Suomelle on tärkeää, että nykyisellä ohjelmakaudella hyvin toimivien ja laajojen ympäristötuki- ja luonnonhaittakorvausjärjestelmien rahoitus turvataan tulevalle ohjelmakaudella nykyisin toteutuneen käytön mukaisena. Komission kriteerit maaseudun kehittä-

tämisvarojen jaosta ovat periaatteessa kannattavat. Suomi on kuitenkin lähtenyt siitä, että maaseudun kehittämisvarojen jaossa otettaisiin huomioon myös luonnonolosuhteet (ilmaston kuivuus/kylmyys jne., satotasot ym.) sekä alueen syrjäisyys, alueen maaseutumaisuus, (mm. asutuksella ja elinkeinorakenteella ja muilla sosio- ekonomisilla mittareilla mitaten), harva asutus sekä etäisyys tai saavutettavuus Euroopan keskeisiltä markkina-alueilta. Suomi pitää tärkeänä, että Suomen saaman maaseudun kehittämisrahoituksen taso (ml. nykyiseen tavoite 1 -ohjelmaan liittynyt maaseuturahoitus) säilyy vähintään nykytasolla myös tulevilla kaudella. Myös liittymissopimuksessa määriteltujen Pohjois- ja Itä-Suomen alueiden tulisi voida hyötyä maaseudun kehittämisasetuksen 70(1) artiklassa konvergenssialueille osoitetuista rah summista.

Suomi katsoo, että maaseudun kehittämis-toimenpiteiden osalta tulisi toteuttaa välitarkastelu kehyskauden puolella välissä ja tarkentaa toimenpiteitä ja varojen käyttöä sen jälkeen. Tällöin voitaisiin myös tarkentaa jäsenvaltiokohtaista määrärahojen jakaumaa jäsenvaltioiden välillä.

Suomi katsoo, että komission esitys siitä, että jäsenvaltioiden tulisi varata tietty kiinteä osuus EU-rahoituksesta kunkin kolmen politiikkalinjan rahoitukseen, jäykistäisi ohjelmamenettelyä liiaksi. Jäsenvaltioille tulisi antaa enemmän toimivaltaa omien prioriteettien määrittelyssä ohjelmissa omien tarpeidensa ja tilanteidensa perusteella. Suomi ymmärtää, että maaseudun kehittämistoimenpiteiden tulee olla kokonaisuudessaan tasapainossa, mutta on riittävää, että komissio ohjelmaa hyväksyessään varmistaa tasapainon olemassaolon. Tasapainoa ei ole tarpeen luoda sitovilla kiinteillä prosenteilla. Suomi suhtautuu varauksellisesti aivan ohjelman viimeisinä vuosina jaettavaan suoritusreserviin, joka kohdennettaisiin yhteen ennalta määrättyyn toimenpiteeseen.

Suomen mielestä komission ehdotuksen luonnonhaittakorvauksia koskevia artikloja olisi selkiytettävä. Olisi parempi, selkeämpi ja myös yksinkertaisempi menettely, jos sitoumusaika laskettaisiin järjestelmään sitoutumisesta eikä ensimmäisestä maksatuksesta (vrt. menettelyt ympäristötuen osalta). Luonnonhaittakorvauksen maksimitukitason ylitys

on ilmaisu komission esityksessä epäselvästi: ei saa ylittää maksimitasoa 250 €/ha (vrt. "taso jäsenmaassa ei ylitä") vai ei saa ylittää kunkin alueen maksimitasoa (vuoristoalue max 250 €/ha ja muu alue max 150 €/ha)? Suomelle on tärkeä saada pidettyä maksimi vuosi sitten saadun mukaisena eli 250 €/ha koko maassa. Suomelle on myös oleellista saada luonnonhaittakorvaus jatkossakin koko maahan. Uutta on vaatimus siitä, että LFA-tuen tulisi olla luonnonhaitasta aiheutuvien lisäkustannusten ja tulonmenetyksen korvaamista. Miten tämä pitäisi laskea? Mihin kustannuksia ja tulonmenetyksiä verrataan? Vertaamista ei pidä tehdä maan sisällä vaan epäsuotuisuutta tulee verrata EU:n keskiarvoihin.

Suomi pitää komission esitystä ympäristötuen osalta epäselvänä sen suhteen, sallitaanko ympäristötuessa maksaa todellisten kustannusten ja tulonmenetysten lisäksi vielä kannustinta viljelijöille ympäristötoimenpiteisiin. Kannustin on erityisen tärkeä ympäristötoimenpiteissä, jotta viljelijöille voidaan tarjota myös taloudellinen syy lähteä toteuttamaan ympäristöä parantavia toimenpiteitä. Suomen lähes koko maatalousmaa on ympäristösitoumusten piirissä ja toimenpiteellä on huomattava merkitys maamme ympäristönsuojelun kannalta. Nykyisin kannustimen pääsääntöisenä maksimina on ollut 20 % kustannuksista ja perustelluissa tapauksissa tätä suurempikin kannustin on voitu hyväksyä. Ympäristönsuojelun tason ylläpitämisen kannalta kannustinelementin säilyttäminen on erittäin tärkeää.

Suomi katsoo, että komission esittämä taso komission tekniseen tukeen (0,3 %) on hieman liian korkea.

Suomi kannattaa strategisempaa otetta ohjelmoinnissa, joka myös yksinkertaistaisi hallintoa ja selkeyttäisi jäsenmaan ja komission vastuita. Yhteisön roolin tulisi kuitenkin olla suhteessa EU:n rahoitusosuuteen. Pienille ohjelmilla hallinto ei saa aiheuttaa suhteetonta raskautta. Jäsenvaltiolle siirretyt vastuut hallinnon, valvonnan, seurannan ja arvioinnin osalta ovat tarpeettoman raskaat, esimerkkinä tästä on ohjelmien vuosittainen arviointi. Pääsääntöisesti järjestelmien tulee olla yhdenmukaiset rakennerahastoissa noudatettavien kanssa, jotta jäsenmaassa tai sen alueella ei ajauduta kaksoisjärjestelmiin ja

eriarvoisuuteen mm. hyväksyttävien kustannusten osalta. Suomi katsoo, että uudistus tulisi toteuttaa siten, että jäsenvaltioilta ei edellytetä lisäresursseja ohjelmien hallinnossa.

Metsätalouteen liittyvät ympäristölliset, virkistys- ja kestävään käyttöön tähtäävät toimenpiteet ovat Suomen hyväksyttävissä, silloin kun näillä toimilla edistetään elinvoimaisuutta maaseudulla. Ottaen huomioon, että metsätalous on markkinalähtöinen elinkeino, ei tukitoimenpiteitä tulisi kohdistaa kilpailua vääristäviin toimenpiteisiin. Suomi ei voi hyväksyä lyhyellä aikavälillä realisoitavien toimenpiteiden tukemista, esim. nopea-

kasvuisten lyhytkiertoviljelmien tukemista tai puun korjuun tukemista. Valtion omistamien maatalousmaiden metsityksen tukemista Suomi ei voi hyväksyä, jos istutusten tavoitteet ovat puuntuotannolliset.

Suomi kannattaa komission ehdottamaa rakennerahastojen 4 %:n jäsenmaakohtaista BKT -kattoa.

Suomi korostaa, että kaikki soveltamisasetukset tulee olla komission lupauksen mukaisesti käsittelyssä yhtä aikaa neuvoston asetusten kanssa, jotta kokonaisuuteen voidaan ottaa kantaa.